

Približne: Zaklopme a poďme, a len čo budeme dnu, dajme sa všetci do tanca. Z prekladu však zaznieva akýsi folklórny tón:

*Zabúčhajme, a len čo vojdeme,
do tanca rezko, cifrujte a skáčte!*

Najväčšmi je postihnutý starý Capuletti, najmä v scéne (III. v.), kde prehovára dcéru na sobáš s grófom Parisom. Toto „zirečítovanie“ jazyka jednotlivých postáv je zrejme zvyškom jedného obdobia vo vývoji samej prekladateľky, lebo najrušivejšie zasahuje práve v *Romeovi a Júlii*. V iných hrách síce tiež sem-tam udrie do očí, ale už v miere podstatne menšej, zatiaľ čo *Hamleta* Jesenská oproti pôvodnému vydaniu veľmi dôkladne prepracovala – miestami až priveľmi radikálne – a odstránila všetky štylisticky nenáležité tvary. Prichodí nám iba ľutovať, že podobnej revízií nepodrobila aj preklad Romea a Júlie – ostatne tiež nie najnovší.

Často sa vyskytujú prípady, keď sa jedinečné obrazné pomenovanie v origináli nahrádza tuctovým, básnický oveľa menej pôsobivým výrazom slovenským. Tam, kde originál obraz špecifikuje, podrobne rozvádza, v slovenčine nachádzame iba opakovanú sériu synonym. Tak v *Learovi* (IV. ii. 50) nadáva rozzúrená Goneril manželovi *Milk-liver'd man* – doslovne „človek s pečeňou (bielou) ako mlieko“, pretože alžbetíncom bola pečeň sídlom odvahy a biela farbou strachu (porovnajme naše „zbledol ako stena“). Preklad však textuje jednoducho *Ty zbabelec, ty baba*. Keď Macbeth ostane v šoku, lebo sa mu práve zjavil duch zavraždeného Banqua a žena mu šprihne do tváre

What! quite unmann'd in folly?
(III. iv. 74)

Doslovne: Vari ťa blúznenie celkom pripravilo o mužnosť? (Pre porovnanie uvádzam riešenie Saudkovo: *Co? Zcela zbabštěn bázní?*) U Jesenskej však čítame:

Blázon si a baba!

Výstižný príklad z *Othella*: Jago navádza Roderiga, aby zobudil Brabantia:

Do, with like timorous accent and dire yell...

(I. i. 75)

Približne: Krič vylakane a hrôzostrašne (ako kto v noci zbadá, že mesto horí). Preklad:

Spust' krik! A rev a jač a vyčíňaj...

Trocha kuriózný príklad z *Romea a Júlie*:

Beauty too rich for use, for earth too dear!

(I. v. 51)

Voľne: Krása priskvelá pre človeka, prevzácna pre túto zem – a táto nadšená hyperbola sa scvrkáva na zvolanie: *Ó, čarovnica!* (S touto pasážou sa ešte stretneme.)

Pre spravodlivosť treba doložiť, že prekladateľke tu išlo o to, aby získala priestor. Ponúka sa však otázka, či nie je v takýchto prípadoch prípustnejšie pridať verš ako básnika násilne okliesňovať. Znamená to síce hlásať kacírské názory, lebo za jednu z hlavných zásad pri prekladaní poetických diel platí zachovať počet veršov originálu. Lenže dráma nemá prísne uzavretú formu v tomto zmysle slova (na rozdiel od strofických útvarov, napr. sonetu) a blankvers – najmä ako ho používajú alžbetínski dramatici – je azda najvoľnejším metrom vôbec. Inými slovami, niekoľko veršov navyše sa tu „stratí“ – pokiaľ tomu to spôsobu riešenia nepodľahneme (české preklady Sládkove majú oproti originálu, ak sa nemýlim, až o pätinu veršov navyše), lenže to by ostatne bolo neúnosné aj z hľadiska divadelnej praxe. Vidí sa nám však spravodlivejšie, ak prekladateľ vezme na seba isté ódium za „rozširovanie“ prekladu, ako by mal byť čitateľ poškodený tým, že sa niečo vynecháva alebo „kondenzuje“. Prekladatelia fakticky aj tak pridávajú verše, lenže to, čo na jednom mieste pribudlo, spravidla sa

kvôli rovnováhe na inom mieste ušetrí. Postačí jeden výstižný príklad za mnoho iných, menej nápadných a ilustratívnych.

Roderigova reč (*Othello* I. i. 120 – 141) má v origináli i v preklade 21 veršov, vrátane záverečného polverša. Bodka na konci verša za druhou vetou delí v preklade túto reč na dve časti – jedna má 8 veršov, druhá 13, kým v origináli je tento pomer 9 a 12. Samo osebe by to nebolo nič zlé; všimnime si však pasáž, na ktorej sa tento verš ušetril:

*... ak s vaším súhlasom a požehnaním
uprostred noci vaša krásna dcéra
sprevádzaná len chlapom najatým,
sa na gondole dala odviezť z domu
v surovú náruč zmyselného Maura...*

Nielenže vypadol kus vety – v origináli po prvom verši Roderigo dodáva, vraj sa mu takmer vidí, že Brabantio ozaj tento súhlas dal – ale vzniká dojem, že si Desdemona najala akéhosi chlapa, aby ju cestou na gondole sprevádzal, kým Shakespeare hovorí jasne: „... nemajúc za sprievodcu nikoho lepšieho, iba niktoša (*knave*), ktorého si každý môže najat', gondoliéra, dala sa odviezť...“ Preto tam, kde je text nezvládnuteľný, vidí sa mi vhodnejšie jednoducho verš pridať (ako robí aj Jesenská s Roderigovou rečou v *Othellovi* V. i. 8 – 10 alebo s rečou lady Macbethovej III. ii. 8 – 12) a nesnažiť sa ho kompenzovať za cenu úplnosti a zrozumiteľnosti.

Problém obmedzeného priestoru sa veľmi citelne ohlasuje pri preklade rýmovaných dvojverší, kde niekedy stretáme riešenia veľmi problematické. Tak hneď v prvej scéne *Romea a Júlie*:

ROMEO: *Farewell: thou canst not teach me to forget.*

BENVOLIO: *I'll pay that doctrine, or else lie in debt.*

(I. i. 243 – 4)

Voľne: Zbohom. Ty ma zabúdať nenaučíš. – A veru ti to školovanie zaplatím, aj keby som sa mal zadlžiť. Jesenskej preklad: